

Acte d'investidura com a doctor honoris causa del doctor Ulises Cortés

*Estimat doctor Ulises Cortés;
presidenta del Consell Social de la UdG;
professor Albert Sabater, director de l'Observatori d'Ètica en Intel·ligència Artificial
de Catalunya i padrí del doctorand;
rector de la Universitat Politècnica de Catalunya;
presidenta del Consell Social de la Universitat Politècnica de Catalunya;
cònsul adscrito y cònsul de Asuntos Políticos, Comunitarios, Cooperación Técnica y
Científica del Consulado de México en Barcelona;
directora general, regidora,
rector Nadal, rectora Geli, rector Batlle, rector Giró;
membres de la societat civil i política gironina,
membres de la comunitat universitària,*

*amigues i amics, els presents a la sala i els que ens esteu seguint a través del canal de
streaming de la UdG.*

He dit en alguna ocasió, en un acte tan transcendent com aquest, que cada vegada que la Universitat nomena un nou doctor honoris causa ensenya la seva ànima.

Ensenyem l'ànima perquè ens mostrem com som, és a dir, ens mostrem on som i cap on anem. I fem públic no només el nostre agraïment envers una persona i l'elogi de les seves capacitats, sinó també, i sobretot, quines són les directrius intel·lectuals i morals que ha de seguir la Universitat.

En el cas del nomenament del Dr. Ulises Cortés com a doctor honoris causa hi conflueixen moltes idees, que ens ajuden a entendre què és i cap on es dirigeix la Universitat de Girona.

Al llarg de la història, hem incorporat al claustre de la UdG persones que són exemple d'actituds elogioses i admirables: en el camp de la reivindicació feminista i de la justícia equitativa i el respecte a la diversitat i a les polítiques de gènere; en el món de l'activisme i la cooperació solidària; en el terreny del compromís pel medi ambient i la salut; en la pedagogia radical que reclamen els objectius de desenvolupament sostenible de les Nacions Unides; en el món de la cultura, la filosofia, la poesia, la història i la persistència en la lluita pels drets humans. També en el món de la tecnologia i la computació, com és el cas del doctor Josep Amat, un dels darrers honoris causa de la UdG.

Totes elles i tots ells ens han aportat experiència i coneixement.

En el cas del doctor Cortés, m'agradaria destacar dos o tres punts clau.

En primer lloc, el fet que aquest nomenament representa una mena de culminació del dibuix de futur que vam iniciar el 2019 amb l'aprovació del Pla Estratègic UdG2030, la Suma d'Intel·ligències. Allà, com ja ha esmentat el professor Cortés, es descrivia, entre molts altres aspectes, la necessitat de «reforçar el caràcter híbrid de la recerca, potenciant la transversalitat d'àrees de coneixement dins de la Universitat i la cooperació entre diversos àmbits d'estudi». És una idea, la suma d'intel·ligències, que penso que descriu l'actitud, el discurs i la pràctica acadèmica del doctor Ulises Cortés al llarg dels anys.

El saber, genèricament entès, implica un coneixement multidisciplinari, una voluntat d'avançar plegats, un afany de recapte de totes les òptiques que són al nostre abast. Un desig d'universalitat. Un desig d'Universitat.

És per això que vam batejar el Pla Estratègic com una suma d'intel·ligències, que és, en molt bona part, el mateix que ha plantejat el doctor Cortés. Suma que vol dir coneixement entre disciplines i intercanvi d'aquest coneixement. En el seu cas, la recerca computacional i la intel·ligència artificial al servei de la medicina i la psiquiatria, al servei de tecnologies assistencials i, en un territori que també ens és molt proper, al servei del tractament de l'aigua i de la gestió del medi ambient.

Parlava de culminació perquè penso en el Pla, sí, però també en una llarga trajectòria de fets que ens han portat com a UdG fins avui. Penso en l'Observatori d'Ètica en Intel·ligència Artificial; en el Centre de BlockChain de Catalunya; en la recentment creada Càtedra d'Informació i Computació; fins i tot en aquelles memorables xerrades sobre intel·ligència artificial que van mantenir fa cinc anys els doctors Ulises Cortés i Joan Manel del Pozo en el marc de la Fundació Jaume Casademont.

Una culminació que no és sinó continuïtat. Perseverança i esforç per avançar en la línia que ens vam marcar i que també té un important vessant d'ordre moral.

Com a segon punt a destacar, precisament, el de la imposició d'un debat d'ordre moral.

La socialització de la intel·ligència artificial ha despertat un interès creixent.

Sara Hooker, una de les investigadores rellevants en IA, afirma que «aquest any ha estat el de la sorpresa i la meravella; hem viscut innovacions disruptives en la intel·ligència artificial generativa que han arribat a la ciutadania, més enllà de l'àmbit científic».

Fa uns anys, el doctor Jorge Wagensberg va publicar un llibre que es deia *Si la natura és la resposta, quina era la pregunta?* Parafraçant aquest títol, podríem preguntar-nos: «Si la intel·ligència artificial és la resposta, quina era la pregunta?» M'hi refereixo en el sentit de plantejar què busquem, com a humanitat, en les possibilitats que ens

ofereix aquesta nova tecnologia, igual que amb les possibilitats que ens ha ofert cada nova disrupció tecnològica al llarg de la història.

La pregunta ha de ser aquella que tingui per resposta generar més i majors oportunitats per a les persones, caminar, si m'ho permeteu, cap a una humanitat augmentada, que només vol dir que ens faci més humans.

Hi veiem alternatives sòlides de futur per ser més efectius en la lluita contra les malalties, en una eficàcia més gran en l'organització social, en un aprofitament millor dels recursos. Però també sabem distingir-ne els perills, com recordo que esbossaven perfectament Ulises Cortés i Joan Manuel del Pozo en aquelles converses que he esmentat.

Qualsevol desenvolupament tecnològic convindria desenvolupar-lo amb una visió transdisciplinària, holística, acompanyada també d'un qüestionament crític sobre l'ètica i sobre els usos i abusos de la tecnologia, del control que es pot exercir a través d'aquesta informació.

La recerca, com ha dit el doctor Cortés, és transgressió, és anar a buscar els límits, provar de superar-los, però és també una activitat en la qual cal tenir «coratge, saviesa, bon humor, moderació i amabilitat». Com a universitaris hem de recalcar i reclamar la recerca des dels valors de l'humanisme. Una combinació que fa que s'excel·leixi i que ens ajuda a viure i treballar pels valors d'una societat més justa, més lliure i més crítica, pensant en la comunitat.

Ho deia un poeta al qual la UdG té dedicada una càtedra, Joan Vinyoli:

Ajudem-nos els uns als altres
amb paciència, bon vi, moderació,
per no caure en el daltabaix.

Atorgar el doctorat honoris causa al professor Ulises Cortés és un pas a favor de l'esperança. Per veure el futur amb optimisme, ple d'oportunitats per a les noves generacions, per continuar lluitant a favor dels valors, que ens animen i que són l'ànima de la nostra institució. Per una tecnologia que estigui al servei de les persones i de construir un món millor per a tothom.

Atorgar el doctorat honoris causa al professor Ulises Cortés ens honora com a Universitat i ens encoratja en la nostra missió com a universitaris.

Moltes gràcies.

Quim Salvi
Rector de la UdG
Girona, 14 de desembre de 2023